

OP ZOEK NAAR NIEUWE OPLOSSINGEN

De bietenteelt moet het doen met steeds minder chemische gewasbeschermingsmiddelen. Ook in de visie van Cosun wordt daarvan uitgegaan. Voor de alternatieven wordt hoopvol gekeken naar de kennis en kunde van het IRS.

“**W**e zullen naar andere oplossingen moeten in plaats van chemie”, zegt ook Jan Willem van Roessel, sinds vorig jaar directeur van het IRS. Er zullen nog meer chemische middelen verdwijnen, voorziet hij. “Een werkzame stof wordt na vijftien jaar herbeoordeeld op grond van de nieuwste criteria. De verwachting is dat zestig procent van de huidige stoffen daardoor zal verdwijnen. Stoffen die de hormoonhuishouding kunnen verstoren worden sowieso verboden.” De noodzaak van alternatieven is groot. Nieuwe gewasbeschermingsmiddelen komen maar mondjesmaat beschikbaar. Ondermeer door de strengere toelatingseisen en stijgende kosten van toelatingsonderzoek. Vooral kleinere teelten vallen daardoor gemakkelijker buiten de boot. “Het wordt steeds lastiger om met chemie je gewas vrij van onkruid en plagen te houden. Niet alleen bij suikerbieten, maar ook bij

andere gewassen is dat zo”, aldus Van Roessel. Vandaar ook dat het thema ‘Minder gewasbeschermingsmiddelen’ ook zo veel aandacht krijgt in de Cosun-visie voor de komende tien jaren. Nog los van de maatschappelijke discussie over chemische middelen.

Wat de verse visie concreet voor het IRS-onderzoek gaat betekenen, is nog niet uitgewerkt. “We zullen naar een nieuwe balans moeten tussen onderzoek voor de kortere en de langere termijn”, zegt Van Roessel. “Testen van nieuwe middelen voor de korte termijn blijft belangrijk, maar we moeten ook vooruit kijken.” Het onderzoek van het IRS met zijn 22 medewerkers bestrijkt alle facetten van de bieten- en cichoreiteelt: van rassenkeuze, bodembeheer, bemesting, onkruid, ziekten en plagen tot oogst en bewaring. Alles gericht op de teeltpraktijk. Zo analyseert het BeetLab in Dinteloord jaarlijks 500 tot 700 bieten- en cichoreimonsters op allerlei mogelijke ziekten en

aantastingen. Die analyses maken onder andere duidelijk waar vergelingsziekte door welk virustype wordt veroorzaakt. Nuttige kennis voor bijvoorbeeld een specifieke, gebiedsgerichte aanpak.

Teeltsucces

Met het wegvallen van chemische hulpmiddelen groeit de behoefte aan alternatieve beheersingsmethoden, -teelttechnieken en -strategieën die voor een zelfde opbrengstzekerheid en kwaliteitsniveau kunnen zorgen. “Chemie speelt een belangrijke rol in de teelt. Het is relatief goedkoop, betrouwbaar en efficiënt. En in veel gevallen is het de enige en beste keuze om een gewas te beschermen. Niemand zit erop te wachten dat middelen verdwijnen”, zegt Van Roessel. Maar, zegt hij ook, chemie is niet de enige factor die het succes van een teelt bepaalt. Ook bijvoorbeeld hoe een gewas in de vruchtwisseling zit en resistenties tegen ziekten en plagen spelen een rol.

“Chemie is niet alleen maar zaligmakend. We hebben bijvoorbeeld te maken met resistenties tegen middelen”, wijst hij op een van de schaduwkanten.

Complex

Oplossingen aandragen voor de complexe problemen waar de bieten- en cichoreiteelt zich voor gesteld ziet door het verdwijnen van gewasbeschermingsmiddelen is geen gemakkelijke opdracht, zegt de IRS-directeur. De weg naar minder chemie is complex. Ook voor het IRS. Goedwerkende alternatieven ontwikkelen kost tijd. Veel partijen spelen daarbij een rol. Het verdwijnen van een middel is niet altijd te voorzien, terwijl de gevolgen vaak verstrekkend kunnen zijn. Bij toelating spelen naast de toetsingscriteria voor natuur-, milieu- en gezondheidsrisico's ook onvoorspelbare (Europese) politieke afwegingen een rol. Wat het daarbij in Europees verband extra gecompliceerd maakt, is dat de omvang van de teeltproblemen verschilt per EU-lidstaat, waardoor ieder land andere politieke afwegingen maakt. “In Oost-Europa is bijvoorbeeld vergelingsziekte veel minder een probleem dan bij ons. Een bladschimmel als stemphylium wordt voornamelijk in Nederland aangetroffen. Je moet daarvoor dan zelf een oplossing zoeken”, aldus Van Roessel.

Hightech

Mogelijkheden voor minder chemie zijn er zeker. Wetenschap en techniek staan niet stil. De technologie (sensoren, drones, robots) biedt nieuwe mogelijkheden, geeft Van Roessel aan. “Het belang van monitoring van groeiomstandigheden zal nog belangrijker worden bij de ziektebeheersing”, zegt hij. “Bijvoorbeeld sensoren op de akker die de infectiekans van cercospora aangeven. Ook voor de luizendruk zou zo'n monitoringssysteem een uitkomst zijn.” Het IRS zal de komende jaren meer onderzoek doen naar mechanische

onkruidbestrijding. “Met rijenbespuiting en mechanische bestrijding kun je al een aardige reductie bereiken. Dat is niet nieuw, maar we gaan naar een toekomst waarin een machine op het veld autonoom de beslissingen neemt. Praktijkrijp maken van nieuwe technologie gaat stapvoets. Vervolgens zijn er allerlei factoren die bepalen of telers er daadwerkelijk gebruik van gaan maken op hun bedrijf.”

Biologische bestrijding

Perspectief is er ook in de biologische bestrijding. In het BeetLab heeft momenteel het vergelingsvirus de volle aandacht. In de klimaatkamers van het lab worden op bietenplanten gecontroleerde virusbesmettingen uitgevoerd voor onderzoek. Ook in veldproeven gebeurt dat. Van Roessel: “We doen samen met de WUR onderzoek naar besmetting door luizen. Het opvallende is dat een bietenplant resistentie opbouwt naarmate ze ouder wordt. We proberen te achterhalen hoe dat komt. Vervolgens kun je er een nieuwe beheersingsstrategie op ontwikkelen.” In diezelfde klimaatkamer staat ook een proef met onkruidplanten. “Sommige luizensoorten leven op slechts één bepaalde plantensoort. Zo'n plant kun je gebruiken om natuurlijke vijanden te lokken die ook op jacht gaan naar luizen in de bieten. In het Engels heet zo'n plant een bankerplant.” Een andere biologische bestrijdingsmethode is bijvoorbeeld de inzet van een schimmel, die parasiteert op schadelijke insecten.

Strokenteelt

De biologische bestrijding vraagt van de teler meer specialistische kennis van de biologie en meer aandacht voor het gewas. En extra koelbloedigheid om de natuur zijn werk te laten doen en enige schade te accepteren. Wie in de toekomst top wil blijven presteren, zal meer tijd, energie en kennis in zijn teelt moeten investeren. Ook strokenteelt kan wellicht helpen bij

het beheersbaar maken van plagen. Het IRS onderzoekt bij het strokenteeltonderzoek van de WUR in Lelystad de insectendruk in het bietengewas. Bij een vergelijkbaar project in Vredepeel gaat het IRS komend jaar onderzoek doen naar de bladschimmelbeheersing. “Strokenteelt kan mogelijk één van de oplossingen zijn. Het is niet dé oplossing voor alle problemen”, denkt Van Roessel.

IRS-directeur Jan Willem van Roessel

De vraag is wat de alternatieven voor chemie voor de opbrengsten gaan betekenen. Dat die 'dus' ook lager zullen zijn, hoeft niet per se, zegt de IRS-directeur. Ook veredelaars zitten niet stil. Er zitten rassen met een betere resistentie tegen cercospora en rassen met resistentie tegen vergelingsziekte in de pijplijn. Bovendien: de klimaatverandering is overwegend gunstig geweest voor de suikerproductie in Nederland. En, zegt hij: “Met de huidige middelen lukt het ook niet altijd om opbrengstderving te voorkomen. De ene teler slaagt er beter in om zijn gewas gezond te houden dan de andere. Telers kunnen dus nog veel van elkaar leren.”

Ton Schönwetter